Inledande föredrag av Ola Österbacka på bibelhelg med temat: Den kristna familjen

Bakgrund och nuläge i Norden

Jag har i uppdrag att teckna en bakgrund utifrån den kristna familjens situation i Norden idag. Det är inte en positiv situation, men desto mer kommer det positiva fram i den undervisning som vi ska ägna oss åt under resten av bibelhelgen. Jag kommer förstås att mest ägna mig åt Finland, även Sverige känner jag rätt bra till, och det jag har hittat på nätet beträffande Norge och Sverige har jag också tagit med. Jag tror att många av de företeelser som vi känner i Finland också gäller i de nordiska länderna, inte minst i Sverige som i många avseenden går före oss i den negativa utvecklingen.

Statistik

Först lite statistik om våra nordiska länder.

I Finland är knappt 70 % medlemmar i Den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland (2018: 69,7 %). Ett betydande antal har årligen utträtt. Som vi ska se längre fram kämpar biskopar och kyrkostyrelsen mot den här trenden, för medlemskap hör samman med ekonomi. Ju fler som utträder, desto sämre ekonomi. Många församlingar måste sälja ut egendom och minska på sin personal.

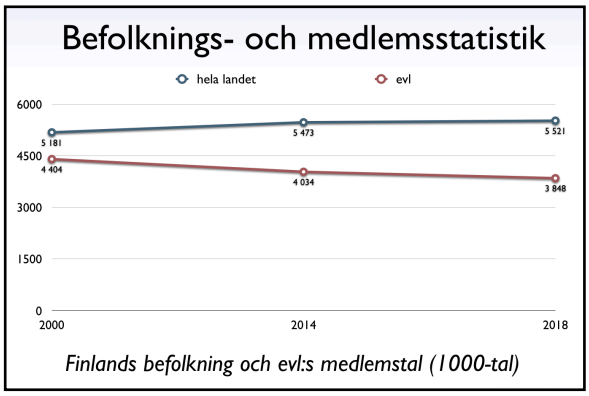

Finlands befolkning och evl:s medlemstal (1000-tal)

Kyrkostatistik i Finland

2000: 4 403 817, 85,0 % av befolkningen
2014: 4 034 235, 73,7 %
2018: 3 848 191, 69,7 %

Antal utträden kulminerade 2010: 83 097.

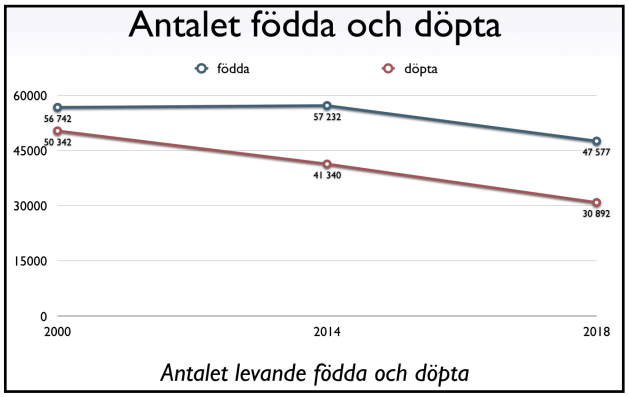

Antalet levande födda och döpta

Döpta

2000: 50 342, 88,7 % av antalet födda
2014: 41 340, 75,2 %
2018: 30 892, 64,9 %

Antalet döpta underskred antalet döda för första gången 2013.

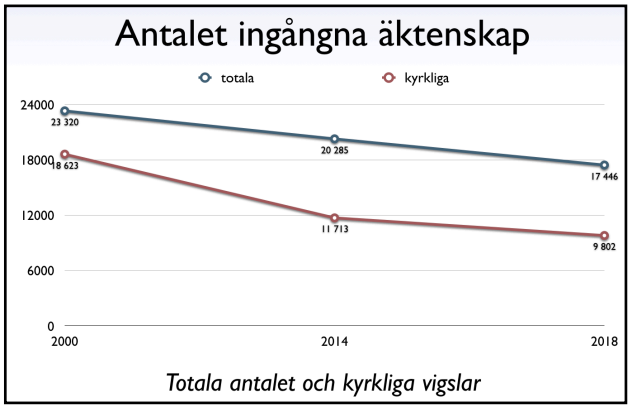

Totala antalet och kyrkliga vigslar

Äktenskap, kyrklig vigsel

2000: 18 623 av totalt 23 320; 79,9 %
2014: 11 713 av 20 285; 57,7 %
2018: 9 802 av 17 446; 56,2 %

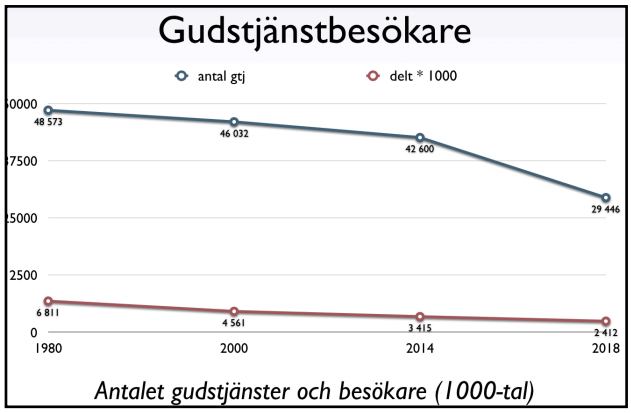

Antalet gudstjänster och besökare (1000-tal)

Gudstjänstbesökare, huvudgudstjänster
1980: 6 811 554 delt, 48 573 gtj, 140/g
2000: 4 561 363, 46 032, 80

2014: 3 415 900, 42 600, 80
2018: 2 412 442, 29 446, 82

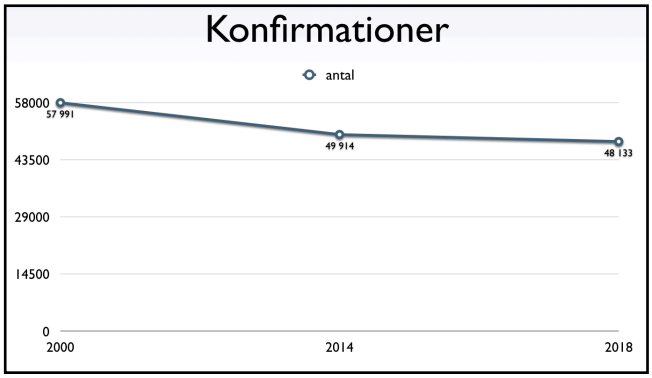

Konfirmationer
2000: 57 991
2014: 49 914
2018: 48 133

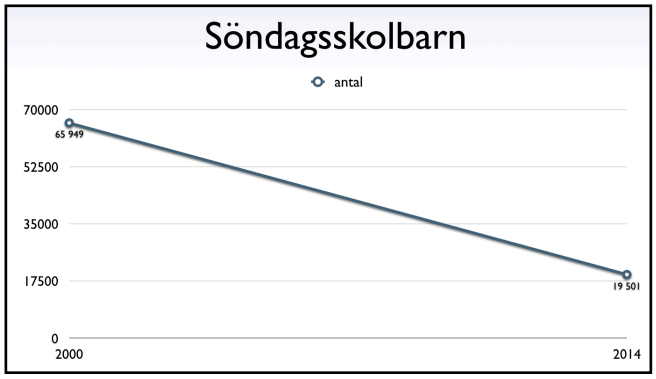

Söndagsskolbarn
2000: 65 949
2014: 19 501

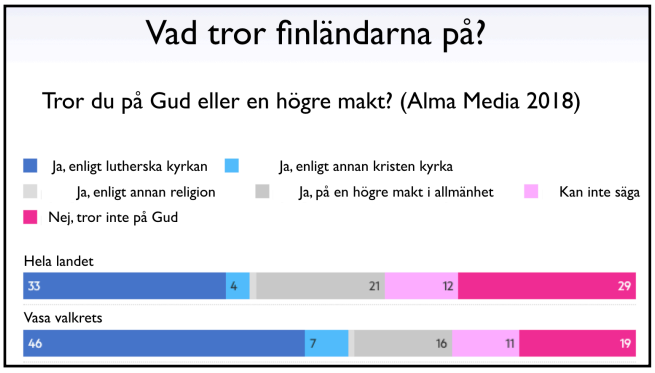

Vad tror man? (Undersökning 2018, Alma Media; 3 600 intervjuer valkretsvis)

33 % tror på Gud så som folkkyrkan lär
4 % tror på Gud som en annan kyrka lär
21 % tror på en högre makt
29 % kan inte säga

Flest tror på Gud i Vasa valkrets (46+7 %).

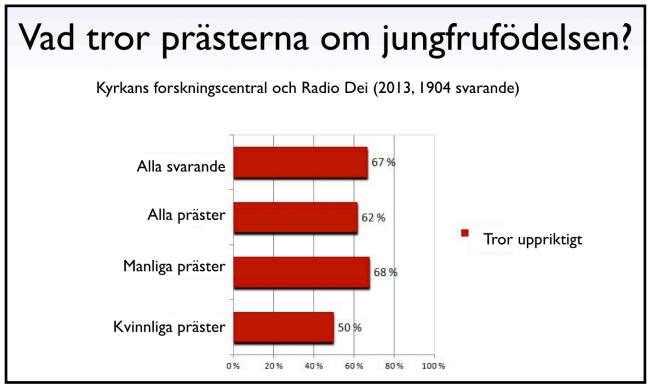

Enligt en undersökning från Kyrkans forskningscentral och Radio Dei från 2013 bekänner bara 62 % av prästerna klart att Jesus föddes av jungfru, manliga präster 68 % och kvinnliga 50 %. 67 % av alla präster svarade i undersökningen. 16 % av de kvinnliga prästerna sade att de inte alls tror på jungfrufödelsen eller anser den osannolik.

Svenska kyrkan 31.12.2018

Medlemmar 5,9 milj, 57,7 % av befolkningen
föregående år 6,0 milj 58,6 %
minskning 94 679 eller 1,6 %
döpta 43 389, 67 % räknat på antalet döda

Norska kyrkan 31.12.2018:

3,7 milj, 70 %
minskning ungefär 1 % / år
döpta 28 600, ca 52 % av antalet födslar,
minskning ca 2 % / år
kyrkbröllop 7 000, minskning knappt 800

Två ödesfrågor

Det är främst två frågor som varit i brännpunkten när kyrkorna har anpassat sig till samhället.

1. Kvinnliga präster

Danmarks Folkekirke: 1948
Svenska kyrkan: 1958
– samvetsklausul upphävdes 1982
Norska kyrkan: 1961
Finlands ev-luth kyrka: 1986
– samma praxis som i Sverige även om en officiell samvetsklausul inte har funnits.

2. Homofrågan

Samkönade äktenskap gjordes möjliga i Sverige (partnerskap från 1995) och Norge 2009, i Danmark 2012 (partnerskap från 1989) och i Finland 2017.

Vigning till kyrkligt äktenskap mellan samkönade: Svenska kyrkan 2009, Danska Folkekirken 2011 (kyrkan tog beslutet innan lagstiftningen hade trätt i kraft!), Norska kyrkan 2016. I Finland diskuteras saken ännu.

Innan jag går in på hur familjen, och särskilt den kristna familjen, behandlas och mår i dagens Finland ska jag närmare behandla två viktiga krafter som hotar den traditionella kristna synen. Den ena är *ekonomin*. Den är i Finland en avgörande faktor för folkkyrkan och inverkar också på väckelserörelsernas verksamhetsmöjligheter inom kyrkan. Den andra är de så kallade västliga *demokratiska grundvärdena*, som förvrängs av gnostiska strömningar. Den faktorn är gemensam för de västliga länderna.

Motkraft 1: ekonomin

Utträdet från folkkyrkan (som jag här för enkelhetens skull kallar ”kyrkan”) sker på två flanker. Dels har vi de sekulariserade, moderna västerländska samhällsmedborgarna, som inte bryr sig om kyrkans egentliga budskap. De reagerar varje gång någon kristen politiker uttalar sig mot abort eller samkönade äktenskap med att skriva ut sig.

Dels tar de bibeltroende avstånd från att kyrkans ledning går i statens ledband. Allt fler har insett att man ger sitt stöd till en antikristlig verksamhet genom att betala skatt till denna kyrka och har därför utträtt.

I båda fallen leder det till försämrad ekonomi.

För kyrkans ledning gäller det att minimera skadan ekonomiskt, dvs att hitta en linje som gör att medlemmarna inte flyr, eller att så få som möjligt gör det. Kyrkans ekonomi grundar sig på skatt som alla medlemmar är skyldiga att betala, och som kommunvis drivs in via statsmakten. Kyrkskatten kan noggrant beräknas utifrån församlingarnas medlemmar och deras inkomster, som stat och kommun har bra koll på. Det går inte att vägra betala kyrkskatten med mindre än att man skriver ut sig. Det finns ingen möjlighet att välja att tillhöra en ”bra” församling.

Här finns det mycket att förlora om de liberala eller agnostiska medlemmarna lämnar kyrkan. Därför betonar kyrkan det sociala samhällsengagemanget som en morot för att dessa ska stanna kvar i kyrkan.

De konservativa kan tämjas på sikt. Här behöver man väckelserörelsernas bistånd. Det är nämligen där som merparten av kyrkans aktiva finns, och de är så många att det känns om de faller bort i större mängder. Men de som verkligen står på sig och utträder har hittills inte varit så många. Frågan är: varför håller man så benhårt fast vid en kyrka som går allt längre i förnekelse av de bibliska sanningarna?

Det finns knappast någon som på allvar tror att kyrkan skulle fås tillbaka till en biblisk väg, för då skulle ekonomin krascha mycket snabbt. Då skulle mängder av liberala falla bort, vilket skulle vara ödesdigert. Redan att kyrkomötet inte har lyckats finna någon ”lösning” på frågan om vigsel av samkönade par har lett till många utträden. Att kyrkan inte har följt med samhällets utveckling är ju ohållbart och det kritiseras ständigt av vanliga medier (”mainstream media”) som samverkar med hbtq-lobbyn (återkommer till det begreppet). Nu är det viktigt att se till att man får en ”lösning” snarast möjligt.

Tillvänjningen till det nya tänkandet har lyckats utmärkt, om man ser det från majoritetens håll. Men ännu återstår en fråga som kan bli avgörande för en del av de konservativa.

Inkommande februari väljs nya ombud till det högsta beslutande organet, kyrkomötet. Det kommer att bli en stark lobbning för att välja sådana kandidater som röstar för kyrklig vigsel av samkönade. Man måste nämligen ha 3/4 majoritet för ett sådant beslut, och det har man ännu inte nått. Men man hoppas nå det, kanske redan under nästa kyrkomöte.

De röstberättigade utses av församlingarnas förtroendevalda, och redan vid kyrkovalet i höstas såg man till att så många som möjligt av rätt sort blev invalda. Nu har Borgå stift fått en ny biskop som har gått ut i sin kampanj

med att arbeta för att kyrkan ska börja viga de samkönade. Saken är ”inte löst” innan det har skett.

Många i Finland hoppas på att det ska bli en väckelse som ger en återgång till biblisk praxis. Därför försöker de kämpa i församlingsorgan och i kyrkomötet. På det sättet skulle man få fortsätta med en kamp några år till, vilket är meningslöst på sikt. Tyvärr verkar det stora flertalet ha gett upp och anpassar sig till det oundvikliga. Allt fler tröttnar på att kämpa och så resignerar man.

Ett sådant exempel såg vi i Närpes församling i vinter. Närpes har varit en bastion för Evangeliföreningen i Sydösterbotten, som officiellt är mot samarbete med kvinnliga präster även om man inte lyfter fram frågan. En intensiv lobbyverksamhet av en före detta riksdagsledamot ledde till att en kvinna valdes till kaplan senaste december. Under påskhelgens tevesändningar från gudstjänster i Närpes dokumenterades att många av denna förenings aktiva nu kunde ställa upp som medverkande i gudstjänsten utan synliga problem.

Det här är möjligt till följd av att undervisningen om Bibeln har satts på undantag i våra väckelserörelser. Nu hoppar du kanske till – vad i all världen påstår jag? Är det inte just Bibeln man har i centrum? Jo, men de frågor som kan vålla irritation i förhållande till de lokala församlingarna slipar man av. Det gäller att upprätthålla verksamhetsmöjligheterna.

Som en påminnelse om kyrkogeografi och kyrkohistoria kan jag nämna att det finns fyra gamla väckelserörelser som i århundraden arbetat i nära anslutning till den evangelisk-lutherska folkkyrkan (den ortodoxa kyrkan är det andra kyrkosamfundet med specialstatus): *pietismen*, *bedjarrörelsen*, *laestadianismen* och den *evangeliska rörelsen*. De två förra är mest verksamma på finskt håll och de två senare är representerade i de svenska regionerna, särskilt i den här nejden (Laestadianernas Fridsföreningars Förbund resp Svenska Lutherska Evangeliföreningen i Finland). Sedan finns också den så kallade *femte väckelsen* som på svenskt håll företräds av Luthersk Inremission. När jag nämner väckelserörelserna tänker jag på alla de rörelser som verkar i Finland, och där särskilt femte väckelsen och den evangeliska rörelsen har en betydande påverkan och ungefär samma policy. Laestadianerna har på grund av sin avvikande kyrkosyn inte tidigare varit lika centralt med i striden, men det håller på att ändra.

Intresset att upprätthålla verksamhetsmöjligheterna gäller från båda sidor. Kyrkans ledning är medveten om att väckelserörelserna är kyrkans hopp. Om de skulle lämna kyrkan i en massflykt kraschar ekonomin. Dessutom blir de mest trogna kyrkobesökarna borta. Därför måste man balansera så att väckelserörelserna hålls lugna och att inte konservativa röster sticker fram och skapar en risk för massutträde. Rörelserna själva idkar självcensur genom att inte ta upp de känsligaste frågorna och genom att tysta dem som vill lyfta fram Bibelns radikala budskap också i praktiken.

Flera av de organiserade väckelserörelserna räknas som kyrkans officiella missionsorganisationer. De får ett stöd i form av kollekter och budgetanslag. Men som motprestation måste de acceptera att underkasta sig de villkor som kyrkan ställt. Några församlingar har protesterat mot det som de anser brott mot dessa villkor genom att dra bort sina missionsunderstöd.

Det gäller att ”koka grodan” rätt, dvs att enligt ett gammal talesätt vänja grodan vid långsamt stigande temperatur så att den inte hoppar ur grytan, vilket sker om det skulle kasta grodan direkt i kokande vatten. Man vädjar om tålamod och överseende med kyrkans anpassning till ett alltmer gudlöst samhälle och hittar alla möjliga motiveringar till att det ”inte ännu” är dags att skriva ut sig.

Ändå sker det ett läckage från folkkyrkoförsamlingarna, särskilt till Evangelisk-lutherska Missionsstiftet i Finland, som har vuxit till ett beaktansvärt samfund med över 40 aktiva församlingar. Därför är både folkkyrkan och väckelserörelserna tämligen negativa mot Missionsstiftet och har inget intresse av samverkan. Missionsstiftet har ändå rätt långt samma lärogrund och betoningar som väckelserörelserna, och också samma policy i fråga om den kristna familjen, skulle jag tro.

Motkraft 2: De så kallade demokratiska grundvärdena

De västerländska samhällena brukar betona de demokratiska grundvärdena som bygger på kristen grund. I själva verket läser man dessa grundvärden med glasögon som färgats av gnostiskt jämlikhetstänkande. Och de som motsätter sig normen – det politiskt korrekta – blir fiender som måste motarbetas. I öst har man bevarat de kristna grundvärdena bättre än i väst, men nu gör EU-majoriteten allt man kan för att omvända de tredskande länderna, främst Polen och Ungern, där man bättre slagit vakt om de traditionella värderingarna.

En motkraft som är oerhört stark idag är *hbtq-lobbyn*. Ni kan läsa mera om de här bokstäverna och hela företeelsen i senaste nummer av Bibel och Bekännelse. Jag ska ta fram bara en aspekt: genustänkandet. För att förverkliga detta tänkande måste man ”befria” barnen från sina konservativa föräldrar. Det här kommer givetvis att kollidera där kristna föräldrar inser hur det skär sig mot deras övertygelse.

Den underliggande principen för genustänkandet är jämlikhetsideologin, som fått sin drivkraft från en modern gnosticism. Ordet kommer från det grekiska ordet *gnåsis* som betecknar en högre kunskap. Den hävdar människans förmåga att söka och finna det inre ljuset. Sann frihet är att förverkliga sig själv på ett inre plan.

Den nordiska välfärdsmodellen bygger på en i grunden socialistisk modell: mammorna ska ut i arbetslivet så snart som möjligt för att nå jämställdhet och förverkliga sig själva. Barnen ska fostras av samhället för att få de rätta grundvärderingarna, dels i daghem och dels i förskola och skola som i princip är obligatoriska.

När vi nu ser på familjen ser vi följderna: då samhället kräver att mammorna ska ut i arbetslivet måste papporna ska ta en lika stor andel av föräldraskapet. Det som är en mors särskilda uppgift: att föda barnen, ge det näring från sin kropp och svara för omvårdnaden särskilt de första åren, det ska nu delas lika. Det finns bara ett egentligt problem: mannen har inte kunnat fås att föda och amma barnen! Men attityderna har man lyckats ändra i väldigt stor utsträckning. Moderns höga uppgift att föda och ta den viktigaste rollen för barnens fostran föraktas. Nu börjar det gå upp för politikerna att det föds alldeles för få barn i våra nordiska länder, men man ser inte vad den egentliga orsaken är.

Här ser vi också följderna av hbtq-lobbandet. När alla ska vara jämlika ska inte vissa former av familjer favoriseras. Det är för pk-tänkandet fel att diskriminera familjer med två mammor eller två pappor. I media lyfter man upp alternativa familjeformer till den grad att de börjar anses vara de normala. Det är någon som sagt, att föräldrarna förr hade många barn, men nu har barnen många föräldrar! Varje exempel på sådant som förr ansågs onormalt lyfts nu fram så att det framstår som helt normalt.

Det här blir oerhört allvarsmättat när man drar ut det till att säga, att var och en också måste finna sitt kön. Det sägs att det inte alls är så att man kan säga att man är pojke eller flicka, man eller kvinna, genom att se på sina könsorgan. Kön är något man upplever sig vara. Och har man då fel könsorgan så kan man operera och äta hormoner som gör att man byter kön!

Vi har sett följden av det här tänkandet i hur man på sina håll kräver könsneutrala toaletter. Tänk på dem som känner sig varken som man eller kvinna, säger man. Eller på ett antal daghem i Sverige där man inte talar om pojkar och flickor, och där man har utmönstrat böcker om Emil och Pippi för att de på ett gammaldags sätt delar in barn i pojkar och flickor.

I Bibel och Bekännelse lyfte vi upp ett exempel på kibbutz-projektet från 1900-talet i Israel. Där försökte man systematiskt ta bort alla skillnader mellan pojkar och flickor, män och kvinnor. Men man kom till vägs ände då barnen och ungdomarna revolterade och krävde att man skulle ha åtskillnad. På samma sätt har det också kommit kritik mot de könsneutrala toaletterna, för kvinnor har protesterat mot risken att mista sin integritet.

Nu verkar det här vara extrema frågor men tänkandet får sina följder. Den moderna gnosticismen har blivit en självklar ingrediens i politiken. Könskvotering måste gälla i alla poli-

tiska sammanhang: från sammansättning av regeringen till nämnder i kommuner. Man kräver också att företagens styrelser ska ha jämlikhet mellan könen, vilket i många fall gör det svårt att hitta lämpliga kandidater att välja in. Man behöver inte fråga efter de mest lämpliga bara könskvoteringen uppfylls.

Det här är också orsaken till att man krävt att kvinnor ska bli präster och varför man gör kampanjer för kvinnor i prästval.

I skolorna har de gnostiska idealen lett till förändringar i pedagogiken, som numera idealiserar konstruktivismen. Eleverna ska själva konstruera sin kunskap. Det är ute med plugg och utlärning av fakta. Läraren har på många håll förlorat sin auktoritet, inte bara i klassrummet utan också i förhållande till vårdnadshavarna som tar sina barns parti om de inte uppför sig och gör ordentligt ifrån sig. Särskilt i Sverige, där det här har drivits hårdare än här hos oss i Finland, har det här blivit ödesdigert för ordningen i skolorna.

Också i familjerna syns det här tänkandet. Den tidigare självklara föräldra-auktoriteten har ofta försvunnit. Då barnen blir jämlika med föräldrarna ändras fostringsprinciperna. Det blir som Bibeln förutsäger (2 Tim 3:1–5):

> *Du ska veta att i de sista dagarna blir det svåra tider. Människorna kommer att vara egenkära, pengakära, skrytsamma, stolta, hånfulla, olydiga mot sina föräldrar, otacksamma, gudlösa, kärlekslösa, oförsonliga, skvallriga, obehärskade, råa, fientliga mot det goda, falska, hänsynslösa och högmodiga. De kommer att älska njutning mer än Gud och ha ett sken av gudsfruktan men förneka dess kraft.*

Vad ska vi då göra i denna situation? Paulus avslutar med en förmaning:

> *Håll dig borta från dem!*

Vi kan inte rymma ut ur världen. Men vi kan av Guds ord lära oss hur vi ska vara ett salt i världen utan att anpassa oss till den här världen, även om det leder till förföljelse och förakt. Gud har en kärleksfull och vis plan för våra kristna hem. Det ska vi lära oss i dag och i morgon. Och vi ber att Gud ska hjälpa oss att lyssna och lyda, till välsignelse i våra familjer.